

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

УДК 94(477) «1678»

DOI: [https://doi.org/10.33782/eminak2020.2\(30\).402](https://doi.org/10.33782/eminak2020.2(30).402)

РЕЄСТР РОЗПОДІЛУ МАЙНА МІЖ СПАДКОЄМЦЯМИ ПОЛКОВНИКА ГАДЯЦЬКОГО ФЕДОРА КРИНИЦЬКОГО (1678 р.)

Ірина Кривошея

Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини (м. Умань, Україна)

e-mail: iiivahnuk@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8691-5858>

У статті зібрано та проаналізовано, відому з різних джерел і літератури, інформацію про Федора Михайловича Криницького, генерального писаря (1668), гадяцького полковника (1672-1678). Також опубліковано раніше невідомий архівний документ із фондів відділу рукопису Наукової бібліотеки ПАН у Кракові. Це реєстр розподілу спадку загиблого полковника гадяцького Ф. Криницького, що є частиною втраченого тестаменту.

Ключові слова: *реєстр, тестамент, полковник гадяцький, Ф. Криницький*

Українська історія другої половини XVII ст. має багато лагун. Це стосується різноманітних царин, у тому числі й наших знань про акторів тієї доби, людей, які рухали історію козацького періоду. Декому поталанило більше і ми маємо можливість читати про них статті, монографії і навіть романи. Більшість так і залишається мовчазною юрбою, серед якої не лише пересічне козацтво, а й старшина, включно з полковниками і генеральними урядниками.

До таких мовчазних і забутих постатей належить Федір Криницький, генеральний писар в уряді гетьмана І. Брюховецького (1668), гадяцький полковник (1672-1678). До нас дійшли крихти інформації про нього самого і його родину, що робить дане дослідження та публікацію знайденого архівного документу актуальними.

Розпорошену інформацію про самого Федора Криницького, його родину чи ймовірних предків і нащадків знаходимо у дослідженнях і довідкових виданнях В. Кривошеї та В. Заруби¹. Довідкова інформація про герб роду почерпнута із виданого В. Лукомським і В. Модзалевським гербовника та нового довідника, укладеного

¹ Кривошея В.В. Козацька еліта Гетьманщини. Київ: ІПіЕНД імені І.Ф. Кураса НАН України, 2008. 452 с.; Кривошея В.В. Українське козацтво в національній пам'яті. Чернігівський полк: монографія: в 2 т. Київ: ДП «НВЦ Пріоритети», 2012. Т. 2. 508 с.; Кривошея В.В. Козацька старшина Гетьманщини: енциклопедія. Київ: Стило, 2010. 792 с.; Кривошея В.В., Кривошея І.І. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва. І. Борзна. ІІ. Волинка. Київ: ІПіЕД НАНУ, 1999. 126 с.; Кривошея В.В. Генеалогія українського козацтва: Нариси історії козацьких полків. Вид. 2-е, доп. Київ: Стило, 2004. 391 с.; Заруба В. Козацька старшина гетьманської України (1648-1782): персональний склад та родинні зв'язки. Київ: Ліра, 2011. 932 с.

А. Кобилянським та Є. Чернецьким². Джерелами слугували матеріали генерального слідства про маєтності Гадяцького полку, щоденник П. Гордона за 1678 р., Лохвицька ратушна книга³ й архівні документи.

Мета статті зібрати й проаналізувати усі відомі з джерел і досліджень дані про полковника гадяцького Федора Михайловича Криницького й опублікувати знайдений, раніше невідомий архівний документ із фондів відділу рукописів Наукової бібліотеки ПАН в Кракові.

Федір Криницький походив із шляхетської родини, ймовірно з Чернігівщини, яка володіла маєтностями на Переяславщині в 30-40-х роках XVII ст. У XVIII ст. Криницькі були пов'язані з Чернігівщиною. Поєднуючою ланкою родового ланцюжка, ймовірно, міг бути гадяцький полковник Федір Михайлович Криницький. Про герб шляхтичів Криницьких у малоросійському гербовнику повідомляється таке: щит – у голубому полі повернута сокира; нашоломник – подібна сокира; назва герба – «Топор». Це герб нащадків Андрія Криницького, хорунжого гарматного (1687)⁴. Опис цього герба (Топор) знаходимо у довіднику родових гербів шляхти: традиційне походження – польське; щит – у червоному полі срібна бойова сокира в стовп, повернута ліворуч; клейнод – над шоломом у короні така ж сокира навскіс ліворуч⁵.

На Переяславщині Криницькі до 1648 р. мали значні володіння в Басані й околицях, активно за них судилися. В актових документах згадується Федір (Теодор) Криницький. У 1631 р. він сплачував податки з Басані. У 1644 р. Федір позивав переяславського полковника А. Душинського за кривди, завдані ним у Басані. У 1646 р. згадана донька Федора Криницького, яка була дружиною К. Кульчевського. Ще одна представниця роду Ганна Криницька, підстолова чернігівська, у 1646 р. позивала Павла Вольського за наїзд на с. Піски поблизу м. Басань, а також Рудницького та Суличича за розорення їхніми людьми добр у Ядрівці й Остролуччі⁶. Всі названі володіння знаходилися на Переяславщині. В. Кривошея вважав, що полковник гадяцький походив саме з цієї родини⁷. Такої ж думки тримається В. Заруба. Він вказує, що Федір Криницький був підстоловим Чернігівського воєводства (1633-1641), а Ганна Криницька була його дружиною. На думку дослідника, цей Федір Криницький був дідом полковника гадяцького⁸.

Федір Михайлович Криницький отримав добру освіту. Перша згадка про його службу відноситься до липня 1663 р., коли він посідав уряд гадяцького полкового писаря⁹. Такий уряд, а тим паче наступний його уряд генерального писаря, передбачав належну освіту. З того ж можемо робити обережні припущення про його вік. Ймовірно, Федір народився бл. 1635-1640 р. Те, що він мав неповнолітніх дітей, а са-

² Лукомський В.К., Модзалевський В.Л. Малоросійський гербовник. Київ: Либідь, 1993. 217 с., LXVII, 12 с.; Кобилянський А., Чернецький Є. Родові герби шляхти. Довідник. Біла Церква, Видавець О. Пшонківський, 2014. 224 с.

³ Генеральное следствие о маєтностях Гадяцького полка. 1729-1730. Полтава: Полтавський губ. стат. ком., 1893. 4, 45 с.; Гордон П. Дневник 1677-1678 / пер. Д.Г. Федосова; отв. ред. М.Р. Рыженков. Москва: Наука, 2005. 235 с.; Лохвицька ратушна книга другої половини XVII ст.: (збірник актових документів) / підг. до видання О. Маштабей, В. Самійленко, Б. Шарпило. Київ: Наукова думка, 1986. 222 с.

⁴ Лукомський В.К., Модзалевський В.Л. Вказ. пр. С. 85.

⁵ Кобилянський А., Чернецький Є. Вказ. пр. С. 128.

⁶ Кривошея В.В. Генеалогія українського козацтва... С. 68.

⁷ Там само. С. 68.

⁸ Заруба В. Вказ. пр. С. 245.

⁹ Кривошея В.В. Козацька старшина Гетьманщини: енциклопедія... С. 442.

ме це бачимо в опублікованому реєстрі, теж може свідчити про середній вік на момент загибелі. Вхідження його до групи гадяцьких старшин закономірно визначило кар'єру в часи гетьманування І. Брюховецького, адже Гадяч був місцем резидування останнього. Саме цього періоду стосується згадка про посідання генерального уряду писаря Федором Криницьким. У січні 1668 р. зібралася старшинська рада, на якій було прийнято рішення про зміну курсу в зовнішній політиці та початок антимосковського виступу. На цій раді серед генеральних старшин був присутній писар Федір Криницький¹⁰.

1670 роком датується згадка про нього, як про колишнього писаря гетьмана Брюховецького. Мова про справу, яку вписано до Лохвицької ратушної книги. З цієї справи, де Федір Криницький фігурує свідком, складно зробити однозначний висновок про його проживання на той момент у Лохвиці, як це інколи трактується в дослідженнях. Він міг бути там тимчасово, адже мова йшла про розгляд всього лише чутки щодо вивезення з Лохвиці гармати: «зале(д)во почули(с)мо про(з) пана Федора Криницького < > бившо(г)[о] писара пана гетмана Брюховецького < > о гарма(т)це нашо(й) < > которая з-по(д) шопи з города без відом[а] пропала < > бо пань Федо(р), седячи в дому пана Ігната Мицієнка з нами в єдно(й) ко(м)пані, на(м) то повіда(л), же якоби то пре(з) пана Миха(й)л[а] Горбанєнка и пре(з) челя(д) его < > з города армата вивезена < > и на се(й) ча(с) в Гадячо(м) зо(с)тає(т) < >»¹¹. Отже, Федір перебував у Лохвиці в домі Гната Мицієнка, його власний дім не згадується зовсім. Ф. Криницький розповів сотенному уряду, що ні в чому не звинувачував М. Горбанєнка, а лише пожартував про старших, через недогляд яких у місті пропала гармата. Хто винен і де знаходиться гармата, Федір не знав.

Зате у розумінні лохвицьких козаків, бачити її він міг саме в Гадячі, що певним чином засвідчує його постійне місце проживання. У червні 1672 р. Федір Криницький вже згадується як гадяцький полковник. Коли точно його обрали на уряд невідомо. На уряді полковника гадяцького, Ф. Криницький, як і його попередники, володів містечком Рашівка, містом Комишна, селами Гремячкою та Остапівкою. Двори цих населених пунктів з часу призначення гадяцького ключа на гетьманську булаву належали до гадяцького замку. Коли було утворено полк, маєтності перейшли на уряд полковника. Першим ними володів Семен Острєнко, а за ним – Федір Криницький¹².

У 1676 р. полковник Федір Михайлович, разом з полком, присягнув на вірність цареві Федору Олексійовичу і власноруч підписав присягу¹³.

Гадяцький полк Федір Криницький очолював до своєї смерті у серпні 1678 р. під Чигирином. Інформація про нього, полк і загибель полковника під час бою 11 серпня 1678 р. збереглася у щоденнику Патрика Гордона¹⁴. Керуючи розбудовою чигиринського замку з квітня 1678 р., П. Гордон ретельно фіксував дані про військову силу та її очільників. 12 травня він записав у щоденнику про прибуття Гадяцького полку під керівництвом Федора Криницького. Разом з ними прибув військовий суддя Павло Животовський, який став наказним гетьманом над козацьким військом під час облоги. Гордон писав, що у полку мало бути 6 тисяч козаків, але прибуло трохи більше 4 тисяч. На його думку, козаки були добре озброєнні на свій лад. 13 травня полк

¹⁰ Кривошея В.В. Козацька еліта Гетьманщини... С. 192; Лохвицька ратушна книга... С. 191.

¹¹ Лохвицька ратушна книга... С. 191.

¹² Генеральное следствие о маєтностях Гадяцького полка... С. 7.

¹³ Російський державний архів давніх актів у м. Москва. Ф. 229. Оп. 2. Спр. 42. Арк. 314.

¹⁴ Гордон П. Дневник 1677-1678... С. 83.

увійшов у місто та розмістився на території Нижнього замку¹⁵. Наступного разу Гордон згадав полковника, описуючи бої під Чигирином 11 серпня 1678 р. Полковник гадяцький Ф. Криницький і недавно прибулий з полком полковник стародубський (Авт.: Федір Мовчан) разом з козаками в ході бою з турками потрапили у тисняву на мосту через Тясмин, їх знесло в річку, де обидва й загинули. Полковники намагалися зупинити неорганізований відступ і П. Гордон записав, що «оба, хотя и большие храбрецы, были унесены потоком перепуганных людей»¹⁶.

Очевидно, що полковник Федір Криницький, перед походом під Чигирин на війну з Туреччиною, залишив тестамент і супутні до нього документи. Тестаменти козацька старшина традиційно укладала перед кожним походом. Маєтні старшини, а шляхтич, полковник, у недалекому минулому генеральний писар Федір Криницький напевно був заможною людиною, мали заздалегідь подбати про належний поділ спадку між дітьми та родичами.

Дані про його власну родину так само уривчасті. Федір був одружений з Тетяною Романовською (?-1670-1729-?). Після постригу в Гадяцькому Красногірському монастирі мала ім'я Тарасія. У 1709 р. гадяцький полковник І. Чарниш захопив її власність: «завладел напрасно лес и луг под селом Крутками, над рекой Пслем, також хутор, греблю на котором была мельница с чотырма колами»¹⁷. Ці володіння Тетяни Криницької та її сина Івана Криницького, як куплені у них І. Чарнишом, були стверджені останньому царською грамотою в 1718 р. Також серед іншого майна у цій грамоті згадані куплені у Тетяни та її сина Івана Криницьких і прапорщика полкового Григорія Цюпки на сарській греблі на Пслі пусті місця, на яких полковник звів млини на 12 кіл¹⁸. Отже, одного з синів Криницьких звали Іваном. У 1713 р. Гречаний Яків Степанович купив у черниці Тарасії Криницької млин на р. Пслі в два мучних та одне ступне коло¹⁹. Ймовірно, Тетяна Криницька прийняла постриг між 1709 і 1713 рр.

В. Заруба подає інформацію про двох синів Федора Криницького²⁰. Він вважає сином полковника Андрія Криницького, хорунжого гарматного у 1687 р.²¹ Хоча в джерелах ім'я його батька не назване. Другий син полковника, на думку В. Заруби, Максим був городовим писарем чигрин-дїбровським (1692). Його син, Федір Максимович був випускником Києво-Могилянської академії, служив канцеляристом Генеральної військової канцелярії, у 1706 р. склав оду на вінчання Василя Васильовича Кочубея й Анастасії Данилівни Апостол²². Чи є у дослідника документальні підстави вважати Андрія та Максима синами Ф. Криницького – невідомо.

У XVIII ст. існувала гілка Криницьких на Чернігівщині, досліджена В. Кривошеєю. Першими у розписі значаться Михайло та двоє його синів, Олексій (у 1711 р. свідок заповіту в Чернігові) та Іван (? – помер раніше 1735), священник у с. Козляничі Волинської сотні (1718). Від останнього якраз походить уся відома пізніше гілка цього роду²³. В. Кривошея прямо не пов'язав цей рід з полковником гадяцьким

¹⁵ Гордон П. Дневник 1677-1678... С. 37.

¹⁶ Там само. С. 83.

¹⁷ Кривошея В.В. Козацька старшина Гетьманщини... С. 442.

¹⁸ Генеральное следствие о маетностях Гадяцкого полка... С. 41.

¹⁹ Кривошея В.В. Козацька старшина Гетьманщини... С. 296.

²⁰ Заруба В. Вказ. пр. С. 245.

²¹ Лукомський В.К., Модзалевський В.Л. Вказ. пр. С. 85.

²² Заруба В. Вказ. пр. С. 245.

²³ Кривошея В.В., Кривошея І.І. Нариси історії Чернігівщини періоду козацтва... С. 81-82; Кривошея В.В. Українське козацтво в національній пам'яті. Чернігівський полк... С. 422-423.

Ф. Криницьким. В. Заруба, не підтверджуючи це документально, вважає кількох представників цього роду прямими нащадками Ф. Криницького²⁴. Наявний сьогодні генеалогічний матеріал не дозволяє прямо пов'язати Івана Михайловича Криницького, священика с. Козляничі та його нащадків з полковником Ф. Криницьким. Відсутня будь-яка інформація як про ім'я другого сина полковника, так і про засновника чернігівської гілки Михайла (останній за віком міг би бути його сином).

Зважаючи на такий стан наших знань про родину Федора Криницького, кожен новий документ є важливим і потребує публікації. У відділі рукописів Наукової бібліотеки Польської академії наук у Кракові зберігається документ, що трохи додає інформації про родину Криницьких та їхнє майно. На титулі справи польською мовою зроблено напис «Testament Feodora Krynieckiego z podpisami Jana Mazepy i innych» («Тестамент Федора Криницького з підписами Івана Мазепи і інших»). Це пізніший бібліографічний опис працівників архіву. Сам документ написано староукраїнською мовою і це, на жаль, не тестамент. Його назва, винесена на початок документу, така: «Реєстр позоставих добръ небожчика Федора Криницького з которих в подѣле дѣтям его що кому назначено з отчизны так в фантах, в сръбрѣ, и грунтах, и готових грошей и бидла розного»²⁵.

Документ, що публікується – це реєстр розділу майна, що зазвичай був частиною тестаменту. Сам тестамент не зберігся. Те, що реєстр не самостійний документ, підтверджується відсутністю імен дітей та іншої інформації персонального характеру про родину Криницьких. Отже, цей список є лише частиною додатку до втраченого тестаменту, в якому були вказані імена дітей та інших спадкоємців. Частиною тому, що зі збереженого реєстру, поділеного на три окремі документи з підписами свідків високого рангу, знаємо про існування старшого та меншого синів і старшої доньки. Тому, була ще, як мінімум, одна донька, частина реєстру якої не збереглася. Також відсутня частина реєстру майна, що відходило дружині. Тобто, переліки майна Ф. Криницького не повні. Збережені реєстри пожитків не вражають. Не виглядає колишній генеральний старшина дуже багатою людиною.

З документу дізнаємося, що в тестаменті були призначені опікуни. Їхні імена невідомі, однак часто опікунами дітей ставали свідки тестаменту та реєстру. Опікуни, згідно тексту реєстру, повинні були продати частину рухомого майна та збільшити частку обох синів у грошовому еквіваленті. Наявність опікунів засвідчує неповноліття обох синів станом на 1678 р.

Підписи старшин-свідків повторюються після реєстру кожного з дітей. Ними стали генеральний осавул Леонтій Артемович Полуботок, Іван Мазепа, генеральний суддя Павло Животовський і наступник небіжчика на полковницькому уряді Михайло Васильович, племінник гетьмана І. Самойловича. Підписи свідків зроблено різними почерками (ім'я та прізвище, уряд і власний підпис). На аркуші реєстру старшого сина немає власного підпису Павла Животовського, але почерк його власний, дуже відмінний від інших. Зате підписи інших є, включно з підписом І. Мазепи. Іван Мазепа у той період був значним товаришем військовим і дворянином гетьмана І. Самойловича²⁶. На частині доньчиного розподілу не згадано Павла Животовського. На частині реєстру меншого сина знову вказані свідками усі чотири старшини.

²⁴ Заруба В. Вказ. пр. С. 245.

²⁵ Krakow PAU i PAN, № 271, к. 33-38.

²⁶ Кривошея І.І. Неурядова старшина Української козацької держави (XVII-XVIII ст.): монографія. Видавець Пшонківський О.В., 2016. Т. 1. С. 118.

Їхні прізвища й уряди вписані в однаковій послідовності різними почерками. На третьому аркуші є власні підписи лише Леонтія Полуботка та Михайла Васильовича.

Особи свідків поділу майна покійного гадяцького полковника доволі знакові. Два генеральних старшини, діючий полковник і значний товариш військовий, наближений до гетьмана. Насамперед, вони засвідчують високий соціальний статус самого Федора Криницького. Також між небіжчиком і деякими свідками напевно існували родинні чи інші близькі до родинних зв'язки, нам сьогодні невідомі. Очевидно, що служба в Гадячі, а потім на генеральних урядах, близько єднала Федора з Павлом Животовським. Під Чигирин у 1678 р. вони теж прибули разом.

У документі міститься три цілих аркуша з переліком майна на обох сторонах і три обірваних аркуша. Сину старшому, доньці старшій, сину меншому. Така послідовність. У реєстрах синів, окрім рухомого майна, старшому відказано двір у Гадячі, куплений у Константога і млин Фасдишовський на Пслі на два кола, одну ступу та фалюші, біля млина хата з садом, ліс Трушівський, солодовня, комора на ринку, в якій відходило по два вікна для кожного сина; меншому – хутір Котлярувський біля міста, млин Ювхимовський на Пслі на 2 кола, ступа і фалюші, винниця на 5 казанів; обом гроші – по 800 золотих. Після продажу худоби опікуни мали додати кожному ще по 200 золотих. Донька отримала лише рухоме майно (одяг, коштовності, срібні кубки, олов'яні миски, пояси, постіль, худобу). Їй не дісталось ні грошей, ні нерухомості. Це може свідчити про її заміжжя та виділення раніше частки нерухомості. В її частині реєстру не згадуються опікуни.

В архівному документі на трьох наступних шматках аркушів містяться короткі записи. Очевидна сумісність розірваних частин документу з аркушів 36 і 37. Поєднаний текст виглядає таким чином: «Додяши сей в котрой зол осмь сот потреба доложити зол чотириста двадцать і три зол: за соболь [...] і конѣ за все [...] порахована»²⁷. Ймовірно, цей додаток, згідно допису на арк. 38, призначався старшому сину. Хоча, радше, мова йде про ті чотириста золотих, що їх навпіл мало бути додано до спадку кожного з синів.

Списки рухомого майна, включеного до реєстру, занурюють у повсякдення родини Криницьких. Маємо перелік пожитків, які Федір вважав цінними. Очевидно, що перелічений одяг був не лише новий, а й вживаний. З цього боку цікавіший перелік речей для доньки, дуже деталізований, аж до ношених сорочок. Реєстр містить традиційно цінні речі для заможних людей того часу. Це вироби із золота, срібла, дорогоцінне каміння, зброя, посуд з олова, хутро, одяг з оксамиту, шовку чи французького сукна. Також важливим елементом любого тестаменту ставала худоба. Ф. Криницький розподілив худобу між дітьми: майже порівну синам і трохи менше дочці. У реєстрі фігурують воли робочі та молоді, корови, бугай і назимки, клячі й коні.

Очевидно, що попри відсутність тестаменту й частини реєстрів розподілу майна, цей документ має велике значення для дослідників. Він не лише слугує джерелом вивчення історії повсякдення козацької старшини, а й дає нову інформацію: про двох синів (*одного з яких звали Іваном. – Авт.*) і двох (мінімум) доньок полковника. Можливо прослідкувати рух частини нерухомого майна (приміром, млини на р. Псел). Те, що у 1709 р. полковник І. Чарниш заволодів млинами на Пслі на 4 кола й іншим нерухомим майном Тетяни Криницької та її сина Івана Криницького, а у

²⁷ Krakow PAU і PAN, № 271, к. 36-37.

1713 р. Тарасія продала млин на Пслі на 2 кола доводить, що Тетяна теж отримала млини за заповітом чоловіка і статки родини були значно більшими, ніж бачимо зі збереженого реєстру. Утім, доки не знайдуться тестамент чи інша частина реєстру, матимемо лише здогади.

Подяка. Авторка виражає подяку факультету «Artes Liberales» Варшавського університету, фонду «Інститут «Artes Liberales» (Варшава, Польща) у співпраці зі Спілкою ректорів вищих навчальних закладів України та Міжнародним благодійним фондом «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики» за можливість участі у проєкті «Інноваційний університет і лідерство. Фаза V: Інтердисциплінарність та міжгалузевість і стратегії розвитку університету» (жовтень 2019 р.) завдяки чому, зокрема, випала нагода праці у польських архівах.

REFERENCES

- Generalnoe sledstvie o maetnostiakh Gadiatskogo polka 1729-1730* (1893) [General investigation of the property of the Gadiach regiment]. Poltava [in Russian].
- Gordon, P.** (2005). *Dnevnik 1677-1678* [Diary of 1677-1678]. Moskva: Nauka [in Russian].
- Kobylianskiy, A. & Chernetskiy, Ye.** (2014). *Rodovi herby shliakhty* [Generic emblems of the nobility]. Bila Tserkva: Vydavets O. Pshonkivskiy [in Ukrainian].
- Kryvosheia, V.V.** (2008). *Kozatska elita Hetmanshchyny* [Cossack elite of the Hetmanate]. Kyiv: IPIEND imeni I.F. Kurasa NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Kryvosheia, V.V.** (2012). *Ukrainske kozatstvo v natsionalnii pamiaty. Chernihivskiy polk* [Ukrainian Cossacks in national memory. Chernihiv Regiment]. Volume 2. Kyiv: DP «NVTs Priorityety» [in Ukrainian].
- Kryvosheia, V.V.** (2010). *Kozatska starshyna Hetmanshchyny: entsyklopediia* [Cossack officers of the Hetmanate]. Kyiv: Stylos [in Ukrainian].
- Kryvosheia, V.V. & Kryvosheia, I.I.** (1999). *Narysy istorii Chernihivshchyny periodu kozatstva. I. Borzna. II. Volynka* [Essays on the history of the Chernihiv Cossack period. I. Borzna. II. Volynka]. Kyiv: IPIED NANU [in Ukrainian].
- Kryvosheia, V.V.** (2004). *Henealohiia ukrainskoho kozatstva: Narysy istorii kozatskykh polkiv* [Genealogy of Ukrainian Cossacks: Essays on the History of the Cossack Regiments]. Kyiv: Stylos [in Ukrainian].
- Kryvosheia, I.I.** (2016). *Neuriadova starshyna Ukrainskoi kozatskoi derzhavy (XVII-XVIII st.)* [Non-governmental chief of the Ukrainian Cossack state]. Volume 1. Bila Tserkva: Vydavets Pshonkivskiy O.V. [in Ukrainian].
- Lukomskiy, V.K. & Modzalevskiy, V.L.** (1993). *Malorosiiskiy herbovnyk* [Malorosiia armorial book]. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
- Mashtabei, O.** (1986). *Lokhvitska ratushna knyha druhoi polovyny XVII st. (zbirnyk aktovykh dokumentiv)* [Lokhvitsa Town Hall Book of the Second Half of the 17th Century]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
- Zaruba, V.** (2011). *Kozatska starshyna hetmanskoi Ukrainy (1648-1782): personalnyi sklad ta rodynni zviazky* [Cossack Elders of Hetman's Ukraine (1648-1782): Staff and Family Relations]. Kyiv: Lira [in Ukrainian].

Iryna Kryvosheia

(Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine)

e-mail: iivahnuk@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8691-5858>

Register of Estate Distribution among the Heirs of Hadiach Colonel Fedir Krynytskyi (1678)

Information about Fedir Mykhailovych Krynytskyi, General Chancellor (1668), Hadiach Colonel (1672-1678) is analyzed in the paper. History of Ukraine of the second half of the 17th century, especially in the fields of biography study and genealogy, is full of lacunae. The studied person, despite his significant position in the Cossack government, remains a little-known

personality in that period of the history of Ukraine. This makes the study relevant because its important component is the archival document introducing into scientific circulation.

The goal of the paper is to collect and analyze all known sources of information and historiography about Hadiach Colonel Fedir Krynytskyi and to publish a newly found, previously unknown archival document from the Manuscript Department Fund of the Scientific Library of Polish Academy of Sciences in Krakow.

Fedir Krynytskyi, before the campaign near Chyhyryn, where he was killed in 1678, left the testament and the register of estate distribution. Such practice was traditional for Cossack officers in a warring state. The testament is lost. The document, first published in this paper, is a part of the testament. This is the register of estate distribution among the heirs of the deceased Hadiach Colonel F. Krynytskyi. The register is divided into three parts, which list the assets assigned to two sons and the eldest daughter of the Colonel. Having analyzed the document, we can state that the register is incomplete. There are no parts assigned to the younger daughter and his wife (it is possible that there were several younger daughters). The register shows the Colonel's wealth and gives the opportunity to study the history of the everyday life of Cossack officers.

Keywords: register, testament, Hadiach Colonel, F. Krynytskyi

Надійшла до редакції / Received: 06.04.2020

Схвалено до друку / Accepted: 01.06.2020

Додаток 1

Реєстр позосталих добрь небожчика Федора Криницького з которих в подѣле дѣтям его що кому назначено з отчизны так в фантах, в сръббре, и грунтах, и готових грошей и бидла розного²⁸

Арк. 33

Напред
синови старшему

Рострухан ореха индийского в сръббро злоцистое оправний
Другий роструханъ сръббро злоцистий полской работи
Кубочок сръббний
Цебринъ малий сръббний
Ложокъ три болшихъ пестро злоцистих а четвертая сръббная
Душникъ Сръббрий
Кунтуш табиновий жолтий з петлицями сръббними подбитий китайкою небеской масти
Жупан зелений Аксамитний и Гузиков сребро злоцистих Ки (28)
Жупан папужий зелений французского сукна и Гузиков двадцет позлоцистих
Шапка Аксамиту червоного соболцевая
Пояс шолковий червоний [секи...]
Плат старий пушкарлатований гафований (?)
Ноженозка турецкая з мусатиком и з ножиками бруштиновая

Арк. 33зв.

Килим старий пстрий
Сагайдак оправний пстро злотистий
Двор в мистѣ куплений у Костантого
Млин Фасдишовский на Пслѣ двѣ колѣ мучних, третие ступи пшенние и фалюши суконние з хатою, садом и стрелѣши[...]
Лес у Билску (?) Трушовский
Солодовня
Комора в ринку в которой чотири окна: два окнѣ старшому а два меншому [...]
городець в поле зарозвалком
Полумисков осѣм цѣнових и талѣрок шест
Кулбаку ярованую (?) на сукнѣ блакитном з платом таким же
Готових грошей осѣм сотъ золотих а двѣстѣ продавши
Бидло, конѣ и соболѣ тиеж опекунове доложити меют
Товару волов осмь робочих: а чотири молодих коров осмь
И бугаю одного и молодих назимков 4 кляч 4 коней 6

Леонтий Полуботок Асаул
Войска Его Црского Велич
Запорозкого Енералний
Рукою (нідпис)

Івань Мазепа (нідпис)

Михайло Василеевич Полковник войска Его
Црского Прес Влчтва Запорозкого Гадяцкий (нідпис)

²⁸ Krakow PAU i PAN, № 271, к. 33-38.

Павел Животовский Судя Войска
Его Царского Пресветлого Величества
Запорозкого Енералний

Арк. 34
Доць старшей

Манисто перловоє осьм шнуров перенизованое червоними золотими московс-
кими червоних сьмь
Перстений два зчирозлотних оден з каменем шмаракгдом а другий
складаний обручиков чотири
Пара серег так же золотих з каменем шмаракговим
Поясков щепляних два срьббро злоцьстих
Кубочков два срьбних
Калиточка гафованая на атлас из перламина сажовая
Ложок три срьбних
Гапликов срьбних до шнуровки пар вусьм
Курта Аксамету зеліоного подшита соболями з стрьлкою злоцьстою и кгузьков
вусьмь позлоцьстих
Курта табьну зеленого подшита сьбьрками з строкою срьбною и с ковнером
соболям
Курта Атласу жолто горячого подшита горностаями з отро[чкою] срьбряною и
сколнером соболевым и кгузьков осьм злоцьстих
Шведка едемашковая блакитная кихдяком (?) подшитая
Сподница канаваковая золотими квьтами ткана з шнуровкою
на блакитном атласе золотом гафована и с курунами золотими
Сподница табьновая папужной масти з срьбними курунами

Арк. 34зв.
Сподница атласу цекілястого з [маліенком] старим
Сподница атласу зеленого з ретоцею чирвоною
Шнуровка Аксамьту чарвоного з росботами золотими
Шнуровка табьну зеленого тож з расботами золотими
Шапка табьновая папужая бялокіловская з оборками соболевыми
Чепцов два на атлась чирвономь гаптованих
Запасок двь одна табьну зеленого а другая китайчаная
[Ски..дячка ?] гаптованая чирвоная и подкосников два китайчаних
Запона китайчаная
Колдра атласовая пстрая
Кошул пять золотом шитих
Баволниц двь з золотими концами хоженых
Полог бзовий
Простирадло бьлошитое
[Товале.] две шитих шовком
Наволочок шитих крамних шитих шовком
Обрусов два

Плахта чирвоная [еваж/зняя]
 Полумисков цѣнових сѣмь
 И талѣрок сѣмь цѣнових;
 Дочцѣ коров 9 волов 4 молодих и молодих назимков 6 шкап двѣ

Леонтий Артемович Полуботок
 Асауль Войска Его Царс Пресв. Велич
 Запорозкий Енералний Рукою (*нідпис*)

Івань Мазепа (*нідпис*)

Михайло Василевич полковник Войска Его
 Царс Пресв.Влчтва Запорозкого Гадяцкий

Арк. 35

Снови меншому

Рострухан срѣбро злотистий [..то] Авшпурское работи з накришкою
 Кужел срѣбний
 Кубочок срѣбний
 Ложок три срѣбних великих А четвертая пстро злоцистая
 Душничок малий срѣбро злоцистий
 Табину на кунтуше кроено нешито
 Кунтуш темно зелений французского сукна
 Кафань жолто атласу и гузичков шет десят
 Жупан блакитний французского сукна и гузичков 10 смалцеваних
 Шапка барщево сукна соболцевая
 Плат старий кармазиновий гафований
 Гузички срѣбние тяснение и шолковия
 Шабля на зеленом цапѣ (?) в срѣбро оправная
 Футор Котлярувский близ места
 Винница з пятма казанами чотири малих а пятый затиралний (?)
 Млин Ювхимовский на После кул двѣ хлѣбних а третие ступное и фалюшовое
 У ринкову коморѣ оконь двѣ
 Полумисков осѣм и талѣрок шет цѣнових

Арк. 35зв.

Готових грошей осѣм соть золотих А двѣстѣ золотих опекунове бидло конѣ
 продавши соболе доложити мають
 Волов робочих осмь и молодиков чотири коров осмь и бугая одного: назимков
 чотири коней п'ятеро и кляч д (4)

Леонтий Полуботок Асауль
 Войска Его Царского Пресветлого
 Величества Запорозького
 Енералний Рукою (*нідпис*)

Івань Мазепа

Михайло Василевич Полковник Его
 Црского Прес Величества Запорозкого Гадяцкий
 Рукою (*нідпис*)

Павел Животовский Судя Войска Его
 Царского Пресветлого Величества Запорозкого
 Енералний

Арк. 36

ДоДяши сей в котрой зол осмь
двадцять і три зол: за соболѣ
опрод борошна [*правий край документа відірваний*]

Арк. 37

соть потреба доложити зол чтириста
[...] і конѣ за все [...] порахована [*лівий край документа відірваний*]

Арк. 38

Синове старшому
отдаю